

Zajištění dluhu

Spor o pořadí, v jakém zajištěnému věřiteli vzniklo právo na přednostní uspokojení, nepovažuje insolvenční zákon za spor o pořadí pohledávky, jak je definován v § 195 insolvenčního zákona. Popření pohledávky s argumentem, že jde o pohledávku přednostní, tj. o pohledávku za majetkovou podstatou nebo pohledávku postavenou ji na roveň (§ 168 a § 169 insolvenčního zákona) či o pohledávku s právem na uspokojení ze zajištění, popřením pořadí podle § 195 insolvenčního zákona není (popírat pořadí pohledávky nelze s argumentem, že pohledávka má lepší pořadí, než s jakým byla uplatněna).

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 ICdo 95/2017-166, ze dne 28.3.2019)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce J. H., narozeného XY, bytem XY, zastoupeného Mgr. D.B., advokátem, se sídlem v L., proti žalovanému Československé obchodní bance, a. s., se sídlem v P., zastoupenému Mgr. P.O., advokátem, se sídlem v B., o určení neexistence práva na uspokojení pohledávky v režimu splátkového kalendáře, vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci pod sp. zn. 76 ICm XY, jako incidenční spor v insolvenční věci dlužníka J. H., vedené u Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci, pod sp. zn. KSLB 76 INS XY, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 12. prosince 2016, č. j. 76 ICm XY, 104 VSPH XY (KSLB 76 INS XY), tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 12. prosince 2016, č. j. 76 ICm XY, 104 VSPH XY (KSLB 76 INS XY), se mění tak, že rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 9. září 2016, č. j. 76 ICm XY, se potvrzuje.

Z odůvodnění:

Rozsudkem ze dne 9. září 2016, č. j. 76 ICm XY, Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci (dále jen „insolvenční soud“) zamítl žalobu, již se žalobce (dlužník J. H.) domáhal určení, že žalovaný (věřitel Československá obchodní banka, a. s.) nemá právo na uspokojení pohledávky ve výši 33 840,05 Kč v režimu splátkového kalendáře (bod I. výroku), a uložil žalobci zaplatit žalovanému náhradu nákladů řízení ve výši 14 561,90 Kč (bod II. výroku).

K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 12. prosince 2016, č. j. 76 ICm XY, 104 VSPH XY (KSLB 76 INS XY), rozsudek insolvenčního soudu změnil tak, že se žaloba odmítá (první výrok), a žalobci uložil zaplatit žalovanému na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů částku 13 109,87 Kč (druhý výrok).

Soudy vyšly především z toho, že:

- 1/ Žalobce podal dne 19. listopadu 2015 dlužnický insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení.
- 2/ Žalovaný přihlásil do insolvenčního řízení pohledávku za žalobcem ve výši 33 840,05 Kč jako nezajištěnou vykonatelnou pohledávku vyplývající z porušení smlouvy o povoleném přečerpání účtu.
- 3/ Žalovaný má zřízeno zástavní právo podle § 69a zákona č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, k zajištění pohledávky ve výši 11 799,30 Kč, a to na základě exekučního příkazu vydaného dne 24. července 2014 soudním exekutorem JUDr. Tomášem Vránou.
- 4/ K popření pohledávky žalovaného žalobcem při přezkumném jednání insolvenční soud nepřihlížel a nevyzval žalovaného k podání žaloby na určení pořadí.

5/ Usnesením ze dne 2. února 2016, č. j. KSLB 76 INS XY, insolvenční soud rozhodl o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře; do splátkového kalendáře zahrnul i pohledávku žalovaného, popřenou žalobcem. Proti tomuto postupu podal žalobce (insolvenční dlužník) odvolání, které bylo Vrchním soudem v Praze odmítnuto, dále podal ústavní stížnost, která byla taktéž odmítnuta.

Na tomto základě insolvenční soud uzavřel, že žalovaný v insolvenčním řízení neuplatnil nárok ze zajištění, není zajištěným věřitelem a hledí se na něj jako na nezajištěného věřitele. Proto insolvenční soud zařadil žalovaného do splátkového kalendáře k poměrnému uspokojení ze srážek z příjmů dlužníka. Již z tohoto důvodu je žaloba nedůvodná.

K „ostatním námitkám“ žalobce insolvenční soud uvedl, že na přezkumném jednání k popření pohledávky žalobcem nepřihlížel, neboť pořadí pohledávky žalovaného nebylo sporné. Proto též nestanovil povinnost podat žalobu žalovanému (věřiteli), i když při popření pořadí pohledávky podává žalobu vždy věřitel.

Insolvenční soud dále zdůraznil, že obecně je základním postavením věřitele v insolvenčním řízení postavení běžného nezajištěného věřitele [§ 165 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona)], výhodnějším postavením je postavení zajištěného věřitele (§ 166 insolvenčního zákona) nebo věřitele s pohledávkou za majetkovou podstatou nebo jí na roveň postavenou (§ 168 a § 169 insolvenčního zákona). Méně výhodné je postavení věřitele s podřízenou pohledávkou (§ 172 insolvenčního zákona) nebo věřitele s pohledávkou, která se v insolvenčním řízení neuspokojuje (§ 170 insolvenčního zákona). Protože žalobce netvrdil, že pohledávka má méně výhodné pořadí dle § 172 nebo § 170 insolvenčního zákona, ani nemůže popírat právo na uspokojení pohledávky ze zajištění, protože takové právo nebylo uplatněno, nelze jeho námitky na přezkumném jednání považovat za popření pořadí pohledávky ve smyslu § 195 insolvenčního zákona. Jde pouze o jeho subjektivní právní hodnocení. Stejně tak je pouze subjektivní názor žalobce, že v jeho insolvenčním řízení je postavení nezajištěného věřitele výhodnější než zajištěného, protože s ohledem na hodnotu zajištěného majetku a výši přihlášených pohledávek zajištěných věřitelů nemůže být již zajištěný věřitel z výtěžku zpeněžení uspokojen, avšak ve splátkovém kalendáři lze očekávat uspokojení alespoň ve výši 30 %. „To, které postavení je výhodnější či nikoliv pro účely popěrného úkonu, stanovuje zákon a ke konkrétním okolnostem v daném insolvenčním řízení se nepřihlíží.“

Odvolací soud - vycházející především z § 166 a § 195 insolvenčního zákona - předeslal, že smyslem popření pořadí zajištěné pohledávky je eliminovat její neprávem uplatněné přednostní uspokojení z výtěžku předmětu zajištění, ke kterému by došlo na úkor ostatních nezajištěných věřitelů. Účinně popřít (ve smyslu § 195 insolvenčního zákona) proto lze jen pořadí pohledávky, která byla přihlášena jako zajištěná. Je-li pohledávka přihlášena jen jako (běžná) nezajištěná, nemůže mít její popření co do pořadí žádného významu, neboť u takové pohledávky se věřitel žádného (lepšího) pořadí pro její přednostní uspokojení nedomáhal a taková pohledávka se pravidelně (později) uspokojuje spolu s ostatními nepřednostními pohledávkami až při rozvrhu (§ 306 a § 307 insolvenčního zákona). Z povahy věci je podle odvolacího soudu zřejmé, že způsob řešení úpadku dlužníka (jenž může být navíc v průběhu insolvenčního řízení změněn ze sanačního způsobu řešení na konkurs) ani rozsah a hodnota majetkové podstaty nemohou mít rovněž žádného vlivu na popření pohledávky co do jejího pořadí. Proto nemůže být důvodem pro popření pohledávky co do jejího pořadí např. ani okolnost, že ji zajištěný věřitel přihlásil jako pohledávku nezajištěnou a že schváleným způsobem řešení úpadku dlužníka je oddlužení plněním splátkového kalendáře.

Podle odvolacího soudu je pouze věcí zajištěného věřitele, zda a v jaké výši přihlásí svoji pohledávku do insolvenčního řízení a zda a v jakém rozsahu u ní uplatní její zajištění. Pokud se zajištěný věřitel rozhodne přihlásit svoji zajištěnou pohledávku jako pohledávku nezajištěnou, je to jeho výlučné právo. Podání přihlášky totiž logicky předchází ekonomická kalkulace věřitele, jež nutně zvažuje

úspěšnost prokázání všech jím přihlášených nároků a případné sankce při jejich neprokázání (§ 178 a § 179 insolvenčního zákona), rozsah a hodnotu majetkové podstaty (včetně hodnoty předmětu zajištění a výše a pořadí pohledávek dalších zajištěných věřitelů), v úvahu přicházející způsob řešení úpadku dlužníka (§ 4 insolvenčního zákona) a účinky spojené s ukončením insolvenčního řízení (§ 312, § 356 a § 414 a násl. insolvenčního zákona). Popřít co do pořadí lze tedy jen zajištěnou pohledávku, popření nezajištěné pohledávky co do pořadí tak, že pohledávka má být pohledávkou zajištěnou, nemá žádných právních účinků a žalobu podanou na základě takového bezúčinného popření nelze podle odvolacího soudu než odmítnout, neboť byla podána osobou, která k tomu nebyla oprávněna (§ 160 odst. 4 insolvenčního zákona).

Proti prvnímu výroku rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost vymezuje argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky (výkladu § 166 a § 195 insolvenčního zákona ve vztahu k § 2 písm. g/ insolvenčního zákona), která dosud nebyla dovolacím soudem řešena, tvrdí, že napadený rozsudek spočívá na nesprávném právním posouzení, a navrhuje, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu spolu s rozsudkem insolvenčního soudu zrušil a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolatel míní, že je-li pohledávka věřitele zajištěna, má věřitel povinnost pohledávku jako zajištěnou přihlásit, což vyplývá z § 166 insolvenčního zákona. Podle dovolatele věřitel nemůže svévolně měnit podobu své pohledávky mezi zajištěnou a nezajištěnou. Postavení zajištěného věřitele včetně jeho „nových“ práv je v insolvenčním zákoně předurčeno v § 2 písm. g/ insolvenčního zákona a není možné se ho vzdát (k tomu dovolatel odkazuje na usnesení Ústavního soudu ze dne 6. února 2014, sp. zn. I. ÚS 3271/13). V označeném ustanovení je podle dovolatele upraveno obecné pravidlo (zákonná definice) zajištěného věřitele, které insolvenční zákon v ostatních ustanoveních nijak nemění. Přesto soudy dávají věřitelům, kteří jsou podle § 2 písm. g/ insolvenčního zákona zajištěnými věřiteli, výkladem možnost svým vlastním jednáním toto postavení měnit, resp. zajištěným věřitelům je umožněno změnit své postavení na nezajištěné věřitele. Posuzují-li soudy, zda je věřitel zajištěný, až v závislosti na tom, jak přihlásí svou zajištěnou pohledávku, pak postupují nesprávně. Takovýto postup popírá § 2 písm. g/ a § 398 poslední větu insolvenčního zákona.

Podle dovolatele se zajištění věřitelé, kteří se nepřihlásí do insolvenčního řízení jako zajištění, snaží zhojit vlastní pochybení, jenž pro ně má nepříznivé důsledky. Kdyby ke svým pohledávkám přistupovali „zodpovědněji“ (při vzniku zajištění), žádný problém by neexistoval. Pochybení věřitelů spočívá v zajištění pohledávky hodnotou nepoměrně nižší, než je hodnota samotné pohledávky. Takové jednání však podle dovolatele nemůže jít k tíži dlužníka a nezajištěných věřitelů. Uvedené platí i v případech (jako je tento), kdy věřitelé „připustí“ zřízení exekutorského zástavního práva v rámci jimi iniciovaného exekučního řízení, kde předmět zástavy je přezajištěn.

Dále má dovolatel za to, že nesplní-li věřitel povinnost přihlásit pohledávku jako zajištěnou a dostane-li se tak do lepšího postavení než zajištěný věřitel, pak je dlužník, insolvenční správce či jiný věřitel oprávněn při přezkumném jednání popřít takovou pohledávku co do pořadí. Dovolatel polemizuje se závěrem odvolacího soudu, podle něhož lze výhodnost postavení konkrétního věřitele dovozovat pouze z insolvenčním zákonem přiznaného rozsahu práv, dle kterých je zajištěná pohledávka zpravidla vnímána a považována za pohledávku s výhodnějším postavením. Míní, že musí být přihlíženo k tomu, co určité postavení pro věřitele fakticky představuje. Podle dovolatele je rozhodujícím kritériem předpokládaná míra uspokojení věřitele. Postavení zajištěného věřitele tak nemusí být vždy výhodnější (např. je-li pohledávka zajištěna nedostatečně). V takovém případě je výhodnější postavení nezajištěného věřitele.

Žalovaný se ve vyjádření ztotožnil s rozhodnutím a právním názorem soudů obou stupňů.

S přihlédnutím k době vydání napadeného rozsudku je pro dovolací řízení rozhodný zákon č.

[99/1963](#) Sb., občanský soudní řád (dále též jen „o. s. ř.“), ve znění účinném do 29. září 2017 (článek II, bod 2. zákona č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

Nejvyšší soud shledává dovolání přípustným podle § 237 o. s. ř. pro řešení otázky dovoláním předestřené, která v dotčených souvislostech dosud nebyla v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu zodpovězena.

Nejvyšší soud se nejprve zabýval - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nemohl být zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona:

Podle § 2 písm. g/ insolvenčního zákona se pro účely tohoto zákona rozumí zajištěným věřitelem věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to jen zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy.

Podle § 165 odst. 1 insolvenčního zákona věřitelé, kteří své pohledávky uplatňují podáním přihlášky, se uspokojí v závislosti na způsobu řešení úpadku, a to rozvrhem při konkursu, plněním reorganizačního plánu při reorganizaci nebo plněním při oddlužení, nestanoví-li zákon jinak.

Podle § 167 odst. 1 insolvenčního zákona se zajištění věřitelé v rozsahu zajištění uspokojí ze zpeněžení věci, práva, pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty, jimiž byla jejich pohledávka zajištěna, nestanoví-li zákon jinak. Pro pořadí jejich uspokojení je rozhodující doba vzniku zástavního práva nebo doba vzniku zajištění, nedohodnou-li se zajištění věřitelé písemně jinak.

Podle § 174 odst. 3 insolvenčního zákona, jde-li o pohledávku zajištěnou, musí věřitel v přihlášce uvést, zda uplatňuje právo na její uspokojení ze zajištění a označit druh zajištění a dobu jeho vzniku; nestane-li se tak, má se za to, že právo na uspokojení přihlašované pohledávky ze zajištění v insolvenčním řízení uplatněno nebylo.

Podle § 195 insolvenčního zákona o popření pohledávky co do jejího pořadí jde tehdy, je-li namítáno, že pohledávka má méně výhodné pořadí, než je pořadí uvedené v přihlášce pohledávky, nebo je-li popíráno právo na uspokojení pohledávky ze zajištění. Ten, kdo popírá pořadí pohledávky, musí současně uvést, v jakém pořadí má být pohledávka uspokojena.

Podle § 398 odst. 3 insolvenčního zákona při oddlužení plněním splátkového kalendáře je dlužník povinen po dobu 5 let měsíčně splácet nezajištěným věřitelům ze svých příjmů částku ve stejném rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo při exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Tuto částku rozvrhne dlužník prostřednictvím insolvenčního správce mezi nezajištěné věřitele podle poměru jejich pohledávek způsobem určeným v rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení oddlužení. Zajištění věřitelé se uspokojí jen z výtěžku zpeněžení zajištění; při tomto zpeněžení se postupuje obdobně podle ustanovení o zpeněžení zajištění v konkursu.

V této podobě, pro věc rozhodné, platila citovaná ustanovení insolvenčního zákona již v době rozhodnutí o úpadku dlužníka (26. listopadu 2015) a do doby zahájení incidenčního sporu (4. února 2016) nedoznala změn.

Problematikou uplatňování zajištěných pohledávek v insolvenčním řízení se Nejvyšší soud opakovaně zabýval, přičemž judikatorní závěry na dané téma shrnul (v době po vydání napadeného rozhodnutí) především v usnesení ze dne 27. března 2018, sen. zn. 29 NSČR 34/2016, které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu uvedené níže – dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu. V označeném rozhodnutí mimo jiné uvedl, že:

- 1/ Insolvenční zákon vychází i u zajištěných věřitelů z toho, že žádný věřitel není nucen k výkonu práv, která vůči dlužníku získal před zahájením insolvenčního řízení, včetně práva požadovat uspokojení ze zajištění ve formě zástavního práva (požadovat uspokojení pohledávky z výtěžku zpeněžení zástavy). Zástavní věřitel se tedy může rozhodnout, že právo na uspokojení ze zajištění neuplatní (nepřihlásí) v insolvenčním řízení vůbec, bez zřetele k tomu, že mu zástavní právo náleží (trvá) podle předpisů, podle kterých bylo zřízeno (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sen. zn. 29 NSČR 16/2011, uveřejněné pod číslem 54/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2012, sen. zn. 29 NSČR 32/2011, uveřejněné pod číslem 112/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a usnesení Nejvyššího soudu 31. října 2017, sen. zn. 29 NSČR 123/2015).
- 2/ Pravidlo, že ta část pohledávky zajištěného věřitele, která nebyla uspokojena z výtěžku zpeněžení zástavy, se uspokojí stejně jako ostatní (nezajištěné) pohledávky, není v insolvenčním zákoně (od 1. ledna 2014) obsaženo, leč právní praxe je ve shodě v tom, že toto pravidlo má obecnou platnost. Může však být (v insolvenčním zákoně je) ve shodě s § 8 insolvenčního zákona modifikováno zvláštní úpravou obsaženou v části druhé insolvenčního zákona u některého ze způsobů řešení úpadku. Část druhá insolvenčního zákona pak nestanoví „jinak“ jen při řešení úpadku konkursem. Při reorganizaci je pro postavení zástavního věřitele (včetně vymezení míry jeho uspokojení z nezajištěných částí dlužníkovy majetkové podstaty) určující obsah účinného reorganizačního plánu a při oddlužení „plněním splátkového kalendáře“ platí odchylka zakotvená v 398 odst. 3 ve spojení s § 409 odst. 3 insolvenčního zákona (zajištění věřitelé se uspokojí jen z výtěžku zpeněžení zajištění).
- 3/ Zástavní věřitel, který přihlásil pohledávku zajištěnou zástavním právem do insolvenčního řízení, se i v průběhu insolvenčního řízení může vzdát zástavního práva (způsobem předjímaným předpisy, podle nichž bylo zřízeno); srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2007, sp. zn. 29 Odo 784/2005, uveřejněný pod číslem 25/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, jehož závěry se uplatní i pro insolvenční řízení. Tím mu zanikne i právo na uspokojení z výtěžku zpeněžení zástavy v insolvenčním řízení bez zřetele k tomu, zda zajištěná pohledávka byla předtím zjištěna v insolvenčním řízení (srov. § 186 odst. 1 insolvenčního zákona). Půjde-li o insolvenční řízení vedené na majetek zástavního dlužníka, který není osobním dlužníkem, zanikne tím zástavnímu věřiteli právo na jakékoli uspokojení v insolvenčním řízení (měl jen „zástavní pohledávku“).
- 4/ Zástavní věřitel, který přihlásil pohledávku zajištěnou zástavním právem do insolvenčního řízení, může kdykoli v průběhu insolvenčního řízení „vzít zpět“ právo na „přednostní“ uspokojení pohledávky ze zajištění (ze zpeněžení zástavy), a to bez zřetele k tomu, že se současně nevzdal zástavního práva (způsobem předjímaným předpisy, podle nichž bylo zřízeno). To, že insolvenční soud vezme na vědomí zpětvzetí práva na uspokojení ze zajištění (postupem podle § 184 insolvenčního zákona, ve spojení s § 187 insolvenčního zákona), však automaticky neznamená, že zajištěný věřitel se od okamžiku takového zpětvzetí, respektive od okamžiku, jímž se stane účinným (§ 89 odst. 1 insolvenčního zákona) rozhodnutí insolvenčního soudu o takovém zpětvzetí, podílí (má podílet) na uspokojení své (nyní již nezajištěné) pohledávky z částek, určených (podle zvoleného způsobu řešení úpadku) k rozdělení mezi nezajištěné věřitele.

Závěry obsažené v usnesení sen. zn. 29 NSČR 34/2016 Nejvyšší soud dále rozvedl (v témže duchu) např. v usneseních ze dne 29. srpna 2018, sen. zn. 29 NSČR 150/2016 a sen. zn. 29 NSČR 191/2016 a ze dne 31. ledna 2019, sen. zn. 29 NSČR 37/2017.

Již z výše shrnutých ustálených judikatorních závěrů plyne, že je správný závěr soudů obou stupňů, podle něhož je pouze na věřiteli, jehož pohledávka je zajištěna způsobem uvedeným v § 2 písm. g/

insolvenčního zákona (a který by tak mohl v insolvenčním řízení uplatňovat svou pohledávku jako zajištěnou), zda své zajištění v insolvenčním řízení vskutku uplatní. Nejenže se takový věřitel může rozhodnout, zda pohledávku uplatní jako zajištěnou, ale dokonce je oprávněn v průběhu insolvenčního řízení své stanovisko změnit, tj. může vzít právo na uspokojení své pohledávky ze zajištění zpět.

K poukazu dovolatele na § 2 písm. g/ insolvenčního zákona lze dodat, že označené ustanovení toliko vyjmenovává způsoby zajištění pohledávek, které věřiteli, jenž jimi disponuje, zakládá v insolvenčním řízení postavení zajištěného věřitele. To však ještě neznamená, že se tak stává „automaticky“, ale vždy je zapotřebí, ale věřitel právo na uspokojení zajištění v insolvenčním řízení předepsaným způsobem uplatnil. K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. 29 NSČR 123/2015.

Výše uvedené nezpochybňuje ani poukaz dovolatele na usnesení Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3271/13. Nutno zdůraznit, že Ústavní soud v označeném rozhodnutí posuzoval ústavnost § 398 odst. 3 poslední věty insolvenčního zákona, přičemž z odůvodnění tohoto rozhodnutí neplyne, že by snad měl za to, že se věřitel „nemohl vzdát“ postavení zajištěného věřitele. K tomu srov. především bod 44., v němž Ústavní soud mimo jiné uvedl, že zajištěný věřitel „v momentě podávání přihlášky do insolvenčního řízení či do momentu, kdy je jeho pohledávka v přezkumném jednání zjištěna, ještě neví, zda se oddlužení provede formou splátkového kalendáře, při němž v případě zajištění méně než 30 % je výhodnější pohledávku uplatnit jako nezajištěnou, či zpeněžením majetkové podstaty, při němž je vždy výhodnější pohledávku přihlásit jako zajištěnou. V tomto ohledu by tedy bylo vhodnější, aby zjištěný věřitel mohl učinit rozhodnutí, zda chce svou pohledávku uplatňovat jako nezajištěnou, či zajištěnou až po určení způsobu oddlužení“.

Jinak řečeno, dovolatel se mýlí, když namítá, že žalovaný byl povinen přihlásit do insolvenčního řízení svou pohledávku jako zajištěnou.

Již z uvedeného vyplývá, že dovolatel nemohl být v tomto incidenčním sporu úspěšný. Žaloba totiž vychází jak z předpokladu, že dovolatelem učiněný popěrný úkon je přípustný (tj. že lze popírat pořadí pohledávky přihlášené jako „nepřednostní“), tak i z toho, že žalovaný byl povinen spornou pohledávku přihlásit jako pohledávku zajištěnou. Jak shora dovozeno, posléze uvedený předpoklad však není správný.

Zbývá dodat, že ani v posouzení otázky, zda lze popírat pořadí „nepřednostní“ pohledávky způsobem dovolatelem prosazovaným, odvolací soud nepochybil.

V důvodech usnesení ze dne 30. března 2016, sen. zn. 29 NSČR 7/2014, uveřejněného pod číslem 76/2017 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 76/2017“), Nejvyšší soud vysvětlil, že spory o pořadí pohledávek (tak jak jsou definovány v § 195 insolvenčního zákona) jsou nastaveny jako spory o výhodnější skupinu (třídu) věřitelů a mohou být vedeny jako spory o to, zda pohledávka je (co do pořadí) pohledávkou vyloučenou z uspokojení v insolvenčním řízení (§ 170 insolvenčního zákona), pohledávkou podřízenou nebo pohledávkou společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu, jež má být uspokojena až po uspokojení jiné pohledávky, případně ostatních pohledávek dlužníka (§ 172 insolvenčního zákona), nebo naopak jako spor o to, zda pohledávka je (co do pořadí) pohledávkou za majetkovou podstatou (§ 168 insolvenčního zákona) nebo pohledávkou postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (§ 169 insolvenčního zákona), respektive pohledávkou s právem na uspokojení ze zajištění (§ 167 odst. 1 věta první insolvenčního zákona).

K těmto závěrům se Nejvyšší soud následně přihlásil v usnesení ze dne 28. dubna 2016, sp. zn. 29 Cdo 2011/2014, uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 4, ročník 2017, pod číslem 50, v němž dále dovedl, že spor o pořadí, v jakém zajištěnému věřiteli vzniklo právo na přednostní uspokojení,

nepovažuje insolvenční zákon za spor o pořadí pohledávky, jak je definován v § 195 insolvenčního zákona. Popřel-li insolvenční správce „pořadí zajištění“, nedošlo k popření pořadí přihlášené pohledávky a nebyl důvod vést incidenční spor o pořadí pohledávky dotčeného věřitele. Z toho dovodil, že žaloba (na určení „pořadí zajištění“) byla po právu zamítnuta.

V posuzované věci je podstatné, že žalovaný svou pohledávku přihlásil jako pohledávku bez práva na přednostní uspokojení, jako pohledávku nezajištěnou. Jak plyne již z R 76/2017, takovou pohledávku lze popírat co do pořadí pouze na základě tvrzení, že ve skutečnosti jde o pohledávku s horším pořadím, tj. pohledávku vyloučenou z uspokojení v insolvenčním řízení (§ 170 insolvenčního zákona), event. pohledávku podřízenou nebo pohledávku společníků nebo členů dlužníka vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu, jež má být uspokojena až po uspokojení jiné pohledávky, případně ostatních pohledávek dlužníka (§ 172 insolvenčního zákona). Popření pohledávky s argumentem, že jde o pohledávku přednostní, tj. o pohledávku za majetkovou podstatou nebo pohledávku postavenou ji na roveň (§ 168 a § 169 insolvenčního zákona) či o pohledávku s právem na uspokojení ze zajištění, popřením pořadí podle § 195 insolvenčního zákona není. Jinak řečeno, popírat pořadí pohledávky nelze s argumentem, že pohledávka má lepší pořadí, než s jakým byla uplatněna.

Na tom nic nemění ani okolnosti konkrétního insolvenčního řízení, v němž vskutku může nastat situace, že neuplatnění práva na přednostní uspokojení pohledávky (především při způsobu řešení úpadku plněním splátkového kalendáře, s ohledem na úpravu obsaženou v § 398 odst. 3 poslední větě insolvenčního zákona) může být v konečném důsledku pro věřitele výhodnější, než kdyby uplatnil pohledávku jako přednostní (s právem na uspokojení ze zajištění).

Soudy obou stupňů tak zcela správně dovodily, že vzhledem k podobě popěrného úkonu dovolatele (který namítal, že pohledávka žalovaného má mít přednostní pořadí) nedošlo k řádnému popření pořadí pohledávky ve smyslu § 195 insolvenčního zákona.

Odvolací soud pochybil jen tím, že na rozdíl od insolvenčního soudu ze závěru, že popření pořadí pohledávky žalovaného nevyvolalo žádných právních účinků, dovodil, že je důvod k odmítnutí žaloby podle § 160 odst. 4 insolvenčního zákona, neboť byla podána neoprávněnou osobou. Nevyvolalo-li popření zamýšlené účinky proto, že takové popření není přípustné (nikoliv proto, že popírajícím byla osoba, již nesvědčilo právo účinně popírat pohledávky a podat incidenční žalobu; k tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2014, sen. zn. 29 ICdo 33/2014, uveřejněné pod číslem 92/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), je naopak správný závěr insolvenčního soudu, že takovou žalobu je nutno zamítnout.

Jelikož dosavadní výsledky řízení ukazují, že o věci může rozhodnout přímo dovolací soud, Nejvyšší soud podle § 243d písm. b/ o. s. ř. dovoláním napadený rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že rozsudek insolvenčního soudu potvrdil, včetně správného výroku o nákladech řízení.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)

- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)